

Sammanfattning av yttranden om utredningsrapport

Specialomsorgsdistriktens ställning i social- och hälsovårdsreformen

Social- och hälsovårdsministeriets rapporter och promemorior 2019:7

Sammanfattning av yttranden om utredningsrapport

Specialomsorgsdistriktens ställning i social- och hälsovårdsreformen

Social- och hälsovårdsministeriet, Helsingfors 2019

Social- och hälsovårdsministeriet

ISBN: 978-952-00-4031-4

Pärmbilder: Tuula Holopainen, Irmeli Huhtala, Kuvatoimisto Rodeo, Shutterstock

Helsinki 2019

Presentationsblad

Utgivare	Social- och hälsovårdsministeriet		Januari.2019
Författare	Kerttu Ojalehto, Jan Ihatsu		
Publikationens titel	Sammanfattning av yttranden om utredningsrapport: Specialomsorgsdistriktens ställning i social- och hälsovårdsreformen		
Publikationsseriens namn och nummer	Social- och hälsovårdsministeriets rapporter och promemorior 2019:7		
ISBN PDF	978-952-00-4031-4	ISSN PDF	2242-0037
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-4031-4		
Sidantal	29	Språk	svenska
Nyckelord	specialomsorg, funktionshinderservice, funktionshinderpolitik, samarbetsområden, specialomsorgsdistrikt, landskaps- och vårdreformen		
Referat <p>Social- och hälsovårdsministeriet begärde yttranden över en utredningsrapport om specialomsorgsdistriktens ställning i social- och hälsovårdsreformen av olika instanser den 6.9.2018. De flesta av dem som yttrade sig var i huvudsak positiva till utredarnas förslag. I tre fjärdedelar av yttrandena uttrycktes stöd för en organisationsmodell där funktionshinderservicen integreras i landskapens servicesystem och det i samtliga fem samarbetsområden inrättas ett kompetens- eller resurscenter med fokus på frågor som rör personer med funktionsnedsättning. Merparten av dem som yttrade sig understödde också att Vaalijala ansluts till landskapet Södra Savolax affärsverk och utses till riksomfattande anordnare av särskilt krävande psykosocial vård och rehabilitering. Koncentration av vården och rehabiliteringen till TAYS och Vaalijala i fråga om straffbefriade personer med utvecklingsstörning samt närskoleprincipen för barn med funktionsnedsättning fick brett stöd. Mest kritiserades förslaget att koncentrera den särskilda servicen för svenskspråkiga personer med funktionsnedsättning till ett kompetens- eller resurscenter med landskapet Egentliga Finland som huvudman.</p>			
Förläggare	Social- och hälsovårdsministeriet		
Beställningar/distribution	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Kuvailulehti

Julkaisija	Sosiaali ja terveysministeriö		Tammikuu.2019
Tekijät	Kerttu Ojalehto, Jan Ihatsu		
Julkaisun nimi	Lausuntoyhteenveto selvityshenkilöraportista: Erityishuoltopiirien asema sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2019:7		
ISBN PDF	978-952-00-4031-4	ISSN PDF	2242-0037
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-4031-4		
Sivumäärä	29	Kieli	ruotsi
Asiasanat	erityishuolto, vammaispalvelut, vammaispolitiikka, yhteistyöalue, erityishuoltopiirit, maakunta- ja sote-uudistus		
Tiivistelmä <p>Sosiaali- ja terveysministeriö pyysi 6.9.2018 eri tahoilta lausuntoja selvityshenkilöraportista, jossa selvitetään erityishuoltopiirien asemaa sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa. Lausunnonantajien enemmistö suhtautui selvityshenkilöiden ehdotuksiin pääosin myönteisesti. Kolme neljästä lausunnonantajasta kannatti vammaispalvelujen organisoitumismallia, jossa vammaispalvelut integroitaisiin osaksi maakuntien sote-palvelujärjestelmää ja viidelle yhteistyöalueelle (YTA) perustettaisiin vammaisiin henkilöihin liittyviin kysymyksiin keskittyvä osaamis- tai resurssikeskus. Valtaosa lausunnonantajista kannatti myös Vaalijalan liittämistä osaksi Etelä-Savon maakunnan liikelaitosta sekä määrittelemistä erityisen vaativan psykososiaalisen hoidon ja kuntoutuksen valtakunnalliseksi järjestäjäksi. Rikoksesta tuomitsematta jätettyjen kehitysvammaisten henkilöiden hoidon ja kuntoutuksen palvelutuotannon keskittäminen TAYS:n ja Vaalijalan yksiköihin sekä vammaisten lasten lähikouluperiaate saivat laajan kannatuksen. Eniten kritisoitiin ehdotusta ruotsinkielisten vammaisten henkilöiden erityispalvelujen keskittämisestä Varsinais-Suomen maakunnan ylläpitämään osaamis- tai resurssikeskukseen.</p>			
Kustantaja	Sosiaali- ja terveysministeriö		
Julkaisun myynti/jakaja	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Description sheet

Published by	Ministry of Social Affairs and Health		January 2019
Authors	Kerttu Ojalehto, Jan Ihatsu		
Title of publication	Summary of comments on rapporteurs' report Position of special care districts in the health and social services reform		
Series and publication number	Reports and Memorandums of the Ministry of Social Affairs and Health 2019:7		
ISBN PDF	978-952-00-4031-4	ISSN PDF	2242-0037
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-4031-4		
Pages	29	Language	Swedish
Keywords	special care, services for people with disabilities, disability policy, collaborative area for healthcare and social welfare, special care districts, regional government, health and social services reform		
<p>On 6 September 2018, the Ministry of Social Affairs and Health asked various stakeholders to give their comments on a rapporteurs' report examining the position of special care districts in the reform of healthcare and social welfare. A majority of the comments on rapporteurs' proposals were positive. Three of four respondents were in favour of organising the services for people with disabilities in accordance with a model where disability services would be integrated into counties' health and social services systems. They also supported the proposal to establish a centre of excellence or resource centre in five collaborative areas for healthcare and social welfare. Most of the comments were in favour of connecting the joint municipal authority of Vaalijala and the unincorporated county enterprise of South Savo county. Vaalijala would be defined as the national organiser of demanding specialised psychosocial care and rehabilitation. Broad support was given to the proposal of centralising the service provision of persons with intellectual disabilities whose punishment for a crime has been waived. The services would be centralised into units of Tampere University Hospital TAYS and Vaalijala. The respondents also commonly supported the principle of neighbourhood schools for children with disabilities. Most of the critical comments received focused on the proposal to centralise the special services for Swedish-speaking persons with disabilities into a centre of excellence or resource centre maintained by the county of Southwest Finland.</p>			
Publisher	Ministry of Social Affairs and Health		
Publication sales/ Distributed by	Online version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Innehåll

1	Referat.....	7
2	Inledning.....	9
3	Begäran om yttranden och de som yttrat sig	10
4	De centrala synpunkterna på utredningsrapporten	12
4.1	Utredarnas förslag till organiseringsmodell för social- och hälsojänster för personer med funktionsnedsättning.....	12
4.1.1	Vaalijala och anslutning till landskapet Södra Savolax affärsverk.....	14
4.1.2	Centralisering av särskilt krävande psykosocial vård och rehabilitering till Vaalijala	15
4.2	Utredarnas förslag till organiseringsmodell för social- och hälsojänster för svenskspråkiga personer med funktionsnedsättning	16
4.3	Utredarnas bedömning av den föreslagna organiseringsmodellens kostnads- och personalkonsekvenser	18
4.4	Utredarnas förslag om ordnande av vård och rehabilitering för personer med utvecklingsstörning som inte dömts för ett brott.....	19
4.5	Utredarnas förslag om anordnande av grundläggande undervisning för personer med funktionsnedsättning.....	21
4.6	Andra synpunkter med anknytning till utredarnas förslag	22
	Bilagor	24

1 Referat

På begäran om yttrande svarade sammanlagt 61 aktörer, av vilka merparten (28) var olika typer av kommun- och samkommunsaktörer. Flest yttranden därefter kom från organisationerna (15) och de statliga myndigheterna (12).

I sammanfattningen av yttrandena beskrivs hur de som yttrade sig ställer sig till utredarnas centrala förslag. De som yttrade sig förhöll sig i huvudsak positiva till förslagen. De största skillnaderna mellan de olika aktörerna kom till uttryck i synen på organiseringen av den särskilda servicen för svenskspråkiga personer med funktionsnedsättning.

I tre fjärdedelar av yttrandena uttrycktes stöd för utredarnas förslag till framtida organiseringsmodell för social- och hälsojourer för personer med funktionsnedsättning. Enligt förslaget integreras funktionshindersservicen i landskapens servicesystem och ett kompetens- eller resurscenter med fokus på frågor som rör personer med funktionsnedsättning inrättas i samtliga fem samarbetsområden för social- och hälsovården. De som yttrade sig såg i viss mån ett behov av att förtydliga ställningen och uppgifterna för de föreslagna resurs- eller kompetenscentren. Brett stöd fick också förslaget om att Vaalijala ansluts till landskapet Södra Savolax affärsverk och utses till riksfattande anordnare av särskilt krävande psykosocial vård och rehabilitering.

De som understödde förslaget om organiseringen av den svenskspråkiga servicen välkomnade förslagets centraliserade lösning, som skulle möjliggöra förverkligandet av de språkliga rättigheterna, ett tillräckligt befolkningsunderlag och bibehållandet av specialkompetensen. De som motsatte sig förslaget kritiserade centraliseringen av servicen till ett kompetens- eller resurscenter med landskapet Egentliga Finland som huvudman, Kårkulla. Motståndarna ansåg att valfriheten och klienternas språkliga rättigheter inte kan förverkligas i närservicen ifall det för den svenskspråkiga befolkningen skapas en centraliserad undantagslösning. Kårkullas specialkompetens med tyngdpunkt i tjänsterna för personer med utvecklingsstörning ansågs för smal med beaktande av de individuella behoven hos personer med olika slags funktionsnedsättningar.

Bedömningen av förslagens kostnads- och personalkonsekvenser upplevdes som svår eftersom många reformer som påverkar saken är pågående. En del av dem som yttrade sig delade utredarnas uppfattning att förslagen som helhet är kostnadsneutrale i förhållande till de nuvarande kostnaderna för funktionshindersservice och specialomsorg. Den största delen av dem som yttrade sig tog inte ställning till förslagens kostnads- och personalkonsekvensbedömningar.

Förslaget till ordnande av omsorgen och rehabiliteringen för personer med utvecklingsstörning som inte dömts för ett brott fick brett stöd. Centraliseringen av tjänsteproduktionen i omsorgen och rehabiliteringen till enheterna TAYS och Vaalijala ansågs ändamålsenlig med beaktande av de ganska små klientmängderna på riksnivå. De skilda uppfattningarna gällde i huvudsak THL:s roll som anordnare och övervakare av servicen. Några av dem som yttrade sig kritiserade förslaget för åsidosättandet av närserviceprincipen och centraliseringen av tjänsterna till södra Finland.

Det förslag som gäller den grundläggande undervisningen för barn med funktionsnedsättning fick det klart bredaste stödet bland dem som yttrade sig. Närskoleprincipen fick i praktiken ett enhälligt stöd. I några yttranden betonades dock behovet av att även godkänna samkommunsmodellen som ett anordningssätt för den grundläggande undervisningen i de små kommunerna. Å andra sidan fanns det även motstånd mot samkommunsmodellen framförallt i organisationernas yttranden.

2 Inledning

Avsikten är att ansvaret för att ordna social- och hälsotjänster i och med vård- och landskapsreformen ska överföras till landskapen den 1 januari 2021. En utgångspunkt i reformen har varit en integrering av tjänsterna för personer med utvecklingsstörning i landskapets övriga social- och hälsotjänster. På detta baserar sig även totalreformen av funktionshinderservice, om vilken en regeringsproposition med förslag till en ny lag om funktionshinderservice har lämnats till riksdagen. Social- och hälsovårdsministeriet bad SVM Riitta Hakoma och socialrådet, SVM Markku Niemelä att utreda specialomsorgsdistriktens ställning i vårdreformen. Utredningen genomfördes 1.5–31.8.2018. Utredarnas uppgift var att utreda hur man i framtiden ändamålsenligt organiserar tjänster för personer med funktionsnedsättning som en del av framtidens tjänsteproduktion med beaktande av vårdreformens mål om integrerade tjänster och valfrihet samt att lägga fram förslag till kommande organiseringsmodeller.

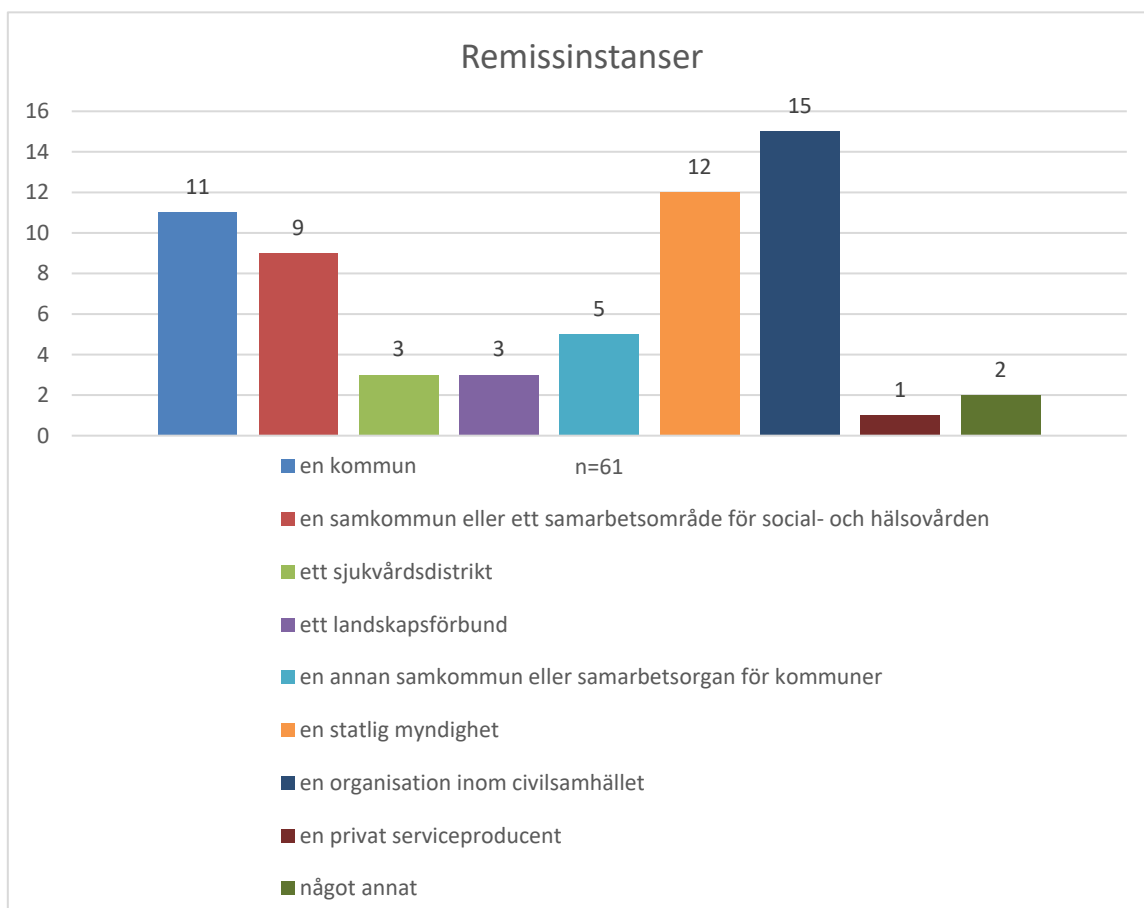
Ett utkast till utredningsrapport publicerades på social- och hälsovårdsministeriets webbplats och på utlåtande.fi i samband med att begäran om yttranden skickades. Den slutliga rapporten publicerades 15.10.2018 som en webbpublikation: Erityishuoltopiirit poistuvat, työ ja palvelu jatkuvat. Selvityshenkilöraportti erityishuoltopiirien asemasta sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksesta. Social- och hälsovårdsministeriets rapporter och promemior 42/2018.

3 Begäran om yttranden och de som yttrat sig

6.9.2018 begärde social- och hälsovårdsministeriet yttranden över en rapport där SVM Riitta Hakoma och socialrådet, SVM Markku Niemelä utredde specialomsorgsdistriktens ställning i social- och hälsovårdsreformen. Tiden för yttranden var 6.9–1.10.2018.

Begäran om yttranden besvarades i regel genom en elektronisk enkät (utlåtande.fi) som hade riktade frågor om de organiseringsmodeller som utredarna föreslagit (bilaga 2). Enkäten fick besvaras på finska eller svenska. Det var möjligt att motivera enkätsvaren och därtill gav enkäten möjlighet till fritt formulerade kommentarer. Svaren är offentliga. I sammanfattningen av yttrandena ingår de yttranden som lämnades inom utsatt tid. Några instanser meddelade att de inte känner behov av att ge något yttrande.

Sammanlagt gavs 61 yttranden, varav huvuddelen (56) via utlåtande.fi-tjänsten och resten på annat sätt. Yttranden gavs av 11 kommuner, 9 samkommuner eller samarbetsområden för social- och hälsovården, 3 sjukvårdsdistrikt, 3 landskapsförbund, 5 andra samkommuner eller kommunala samarbetsorgan, 12 statliga myndigheter, 15 organisationer, 1 privat serviceproducent och 2 andra aktörer. I behandlingen av yttrandena har man iakttagit den svarandegruppsindelning som de svarande själva uppgett. Av de 11 specialomsorgsdistrikt som yttrat sig ingår fem i samkommunerna eller samarbetsområdena för social- och hälsovården, fyra i de andra samkommunerna eller kommunala samarbetsorganen, ett i sjukvårdsdistrikten och ett (Helsingfors) i kommunerna.

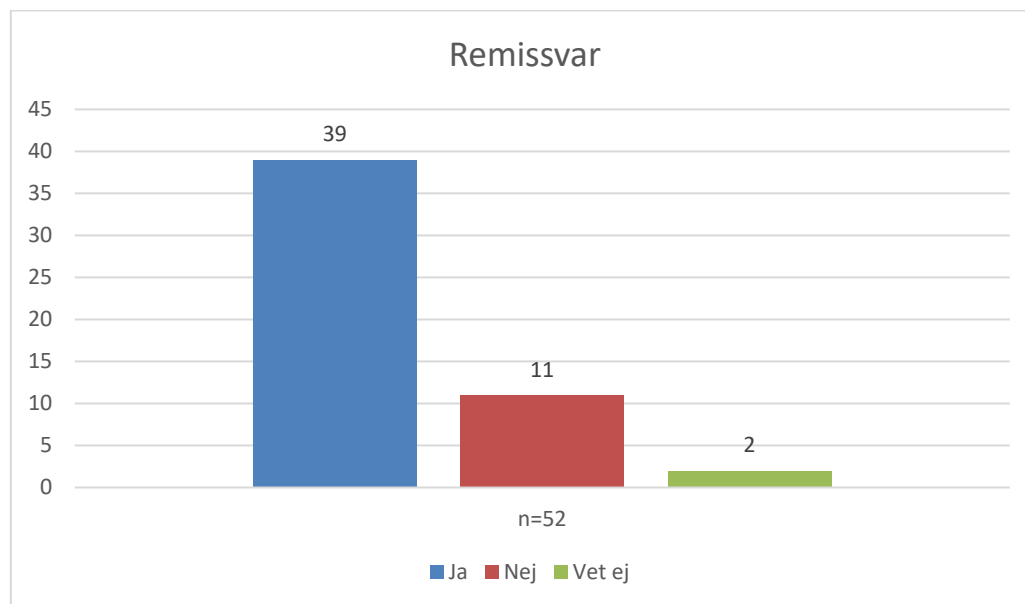

Figur 1. Bakgrundsinformation om dem som yttrat sig

4 De centrala synpunkterna på utredningsrapporten

I detta kapitel beskrivs synpunkterna på utredningsrapportens centrala förslag. I yttrandena ville man höra hur de som yttrade sig såg på framförallt fem specialfrågor som utretts av utredarna. De svar som mottagits via utlåtande.fi-tjänsten har samlats som diagram i anslutning till behandlingen av varje fråga. Ståndpunkterna i de yttranden som mottagits på annat sätt har beaktats i texten.

4.1 Utredarnas förslag till organiseringsmodell för social- och hälso­­tjänster för personer med funktionsnedsättning

Figur 2. Anser ni att utredarnas förslag om den kommande organiseringsmodellen för social- och hälsovårdstjänster för personer med funktionsnedsättning är ändamålsenligt?

Utredarna föreslog att tjänsterna för personer med utvecklingsstörning integreras i landskapens servicesystem för social- och hälsovården och betonade när servicens prioritet. I den organiseringsmodell som utredarna föreslagit ansluts specialomsorgsdistriktets verksamhet till landskapens affärsverk. För särskilt krävande tjänster inrättas ett kompetens- eller resurscenter med fokus på frågor som rör personer med funktionsnedsättning i fem samarbetsområden för social- och hälsovården. I fråga om tjänster för barn och unga länkas centren till de kompetens- och stödcenter som planeras i förändringsprogrammet för barn- och familjetjänster.

Den största delen (75 %) av dem som yttrade sig ansåg att den föreslagna organiseringsmodellen är ändamålsenlig. Granskat i svarandegrupper ansåg den största delen av kommun- och samkommunsvarandena att de kan ställa sig bakom förslaget och endast några av dem motsatte sig det. De sjukvårdsdistrikt, statliga myndigheter och landskapsförbund som yttrade sig samt den enda privata serviceproducenten som svarade på enkäten var eniga om att förslaget till organiseringsmodell är bra och går i rätt riktning. Organisationerna var den största svarandegruppen och en svag majoritet (över 50 %) av dem motsatte sig eller kunde inte uppge hur de ställer sig till den föreslagna organiseringsmodellen. Sammanfattningsvis kan det konstateras att företrädarna för den offentliga makten understödde förslaget och att en svag majoritet av de instanser som företräder personer med funktionsnedsättning motsatte sig det.

Med tanke på ställningstagandet ansåg en del av dem som yttrade sig det vara problematiskt att strukturer med anknytning till genomförandet av de förslag som lagts fram i rapporten ännu är oklara och att en reformering av dem pågår. Några av dem som yttrade sig poängterade att det är bra att inrättandet av kompetens- eller resurscentren föreskrivs genom förordning av statsrådet. Samtidigt förutsattes dock att de samarbetsområdesbaserade centrens roll och uppgifter förtydligas. Några av dem som yttrade sig nämnde att det i fråga om kompetens- och resurscentren förblir oklart till vilken del de har anknytning till ordnandet av tjänsterna och till ansvaret för att ordna tjänsterna och till vilken del till produktionen av tjänsterna och till produktionsansvaret. Man önskade ett förtydligande av de föreslagna centrens förhållande till utvecklingsverksamhet enligt 35 § i lagen om ordnande och till de nuvarande kompetenscentren. Man bör utveckla ett tätt och friktionsfritt multiprofessionellt samarbete mellan kompetenscentret, landskapets funktionshinderservice, kommunerna, samkommunerna, den specialiserade sjukvården och de krävande socialtjänsterna tyckte även de som yttrade sig. Sammankopplingen av tidpunkterna för den reform som avser lagen om funktionshinderservice och vårdreformen ansågs mycket viktig.

Mest oenighet skapade centraliseringen av den särskilda servicen för svenskspråkiga personer med funktionsnedsättning till Kårkulla och vilket hemlandskap detta kompetens- och resurscenter skulle ha. Detta behandlas närmare i kapitel 5.2 i denna sammanfattning av yttrandena. I någon mån fanns det även skilda uppfattningar om utredarnas förslag om att Vaalijala ansluts till landskapet Södra Savolax affärsverk och definieras som riksomfattande anordnare av särskilt krävande psykosocial vård och rehabilitering.

4.1.1 Vaalijala och anslutning till landskapet Södra Savolax affärsverk

Utredarna föreslog att Vaalijala ansluts till landskapet Södra Savolax affärsverk. I fråga om de funktioner som är placerade i Vaalijala i Södra Savolax föreslog utredarna ett samarbetsavtal. Den största delen av dem som yttrade sig understödde förslaget oberoende av bakgrundsorganisation.

De som understödde förslaget ansåg att en placering av de nuvarande specialomsorgstjänsterna i anslutning till andra social- och hälsovårdstjänster är nödvändig för att öka de olika professionernas samarbete och expertisen i tjänsterna. Samtidigt betonades det i yttrandena att specialkompetens inom utvecklingsstörning måste få ett eget utrymme i de stora organisationerna men att det finns skäl att centralisera de mest specialiserade tjänsterna för att säkerställa tillräcklig expertis.

Förslaget understöddes även på den grunden att landskapet ska följa upp invånarnas servicebehov och om man kan möta dessa behov. Detta ansågs möjliggöras bäst när Vaalijala är en del av landskapet Södra Savolax produktion av social- och hälsovårdstjänster.

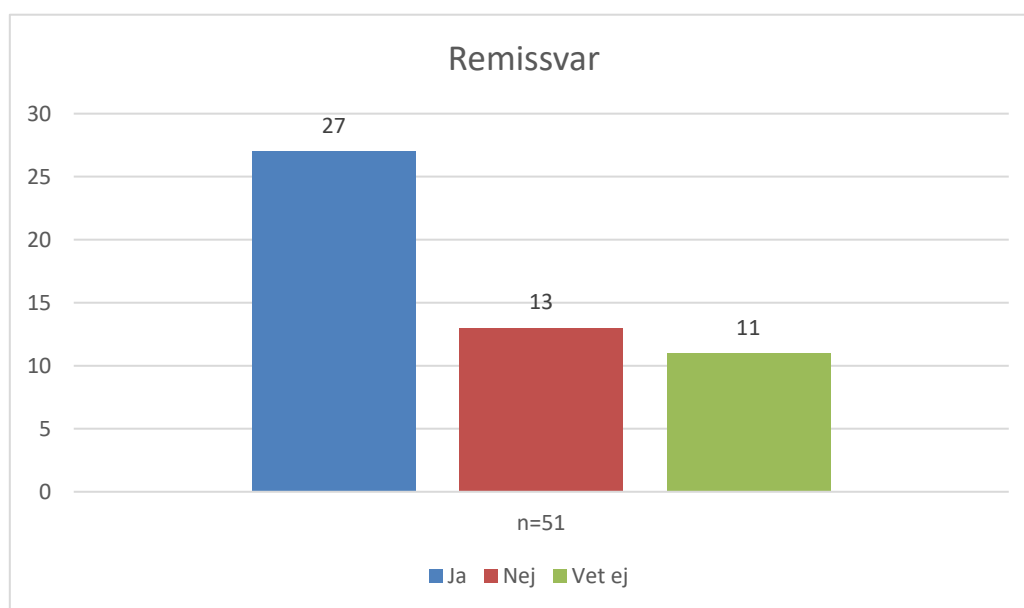
Två av dem som yttrade sig, Vaalijala samkommun och Pieksämäki stad, ansåg det vara ändamålsenligast att Vaalijala är ett separat affärsverk i landskapet Södra Savolax och sluter samarbetsavtal med andra landskap. Enligt Vaalijala samkommuns uppfattning bör Vaalijalas tjänsteverksamhet fortsätta som en helhet i alla landskap. Vaalijala ansåg det uppenbart att intresset hos de andra landskapen i samarbetsområdet inte ligger i Södra Savolax allmänna affärsverk utan i Vaalijalas tjänsteverksamhet. Enligt Vaalijala bör den offentliga tjänsteproducenten i samarbetsområdet organiseras så att organisationen har ett styrande organ i vilket alla landskap i samarbetsområdet är medlemmar. Enligt Vaalijalas bedömning försvinner annars det gemensamma intresset från dess tjänsteverksamhet, som förvandlas till en verksamhet med köpta tjänster, varvid det skapas ett tryck på kostnadsökande överlappande tjänsteverksamhet i landskapen i samarbetsområdet.

4.1.2 Centralisering av särskilt krävande psykosocial vård och rehabilitering till Vaalijala

Utredarna ansåg att det i Finland behövs några (4–6) platser för behoven inom exceptionellt krävande psykosocial vård och rehabilitering. Utredarnas förslag om att ett av de nuvarande specialomsorgsdistrikten, Vaalijala, ska fungera som producent av särskilt krävande psykosocial vård och rehabilitering fick stöd av många av dem som yttrade sig, men i några yttranden mötte förslaget också motstånd.

De som motsatte sig förslaget ansåg att centraliseringen av klienterna till endast en riksomfattande enhet för särskild service inte är i linje med närserviceprincipen. Centraliseringen ansågs även äventyra klienternas kontakt med sina anhöriga och sin närmiljö samt med servicenätverket i det egna området. De som kritiserade förslaget betonade även att tjänsteproducenter som har bra kännedom om servicemöjligheterna för personer med funktionsnedsättning i personens eget område garanterar kortast möjliga kris-, undersöknings- och rehabiliteringsperioder. Dessa producenter kan även förankra tjänsterna i personens närmiljö. Samtidigt betonades det att andra specialomsorgsdistrikt också har behövlig kompetens och att det därför inte är ändamålsenligt att centralisera tjänsteverksamheten till en aktör.

4.2 Utredarnas förslag till organiseringsmodell för social- och hälso- tjänster för svenskspråkiga personer med funktionsnedsättning

Figur 3. Anser ni att utredarnas förslag om den kommande organiseringsmodellen för social- och hälso- vårdstjänster för svenskspråkiga personer med funktionsnedsättning är ändamålsenligt?

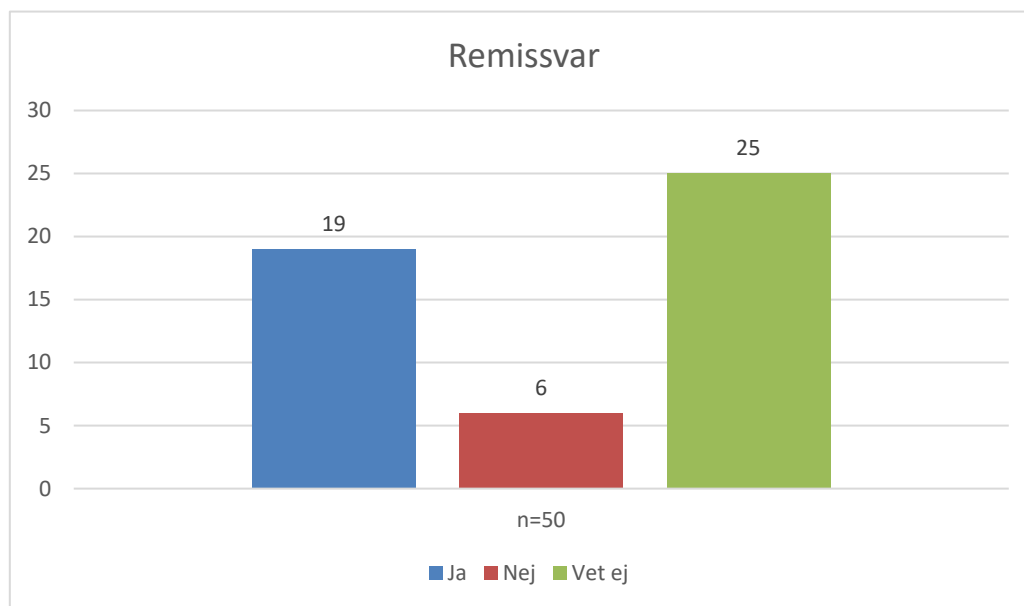
Utredarna föreslog att det för säkerställande av ett tillräckligt befolkningsunderlag för den särskilda servicen på svenska och den kompetens och det utvecklingsarbete som servicen förutsätter inrättas ett riksomfattande kompetens- eller resurscenter med ett landskaps affärsverk som huvudman. Enligt förslaget ska centret verka i Egentliga Finland. I detta landskap ligger Kårkulla, som nu ansvarar för tjänsterna för svensk- språkiga personer med utvecklingsstörning. Verksamheten skulle kunna finansieras till exempel så att de landskap som behöver servicen betalar en fast och på tjänste- användningen baserad finansieringsandel till det landskap som är huvudman för centret.

De som yttrade sig hade dock skilda uppfattningar om huruvida resurs- eller kompetenscentret ska centraliseras såsom en del av Kårkulla eller om ett nytt, separat center ska inrättas. Huvuddelen av de svarande understödde inrättandet av ett kompetens- och resurscenter för svenskspråkig funktionshindersservice antingen i Nyland eller i Egentliga Finland (Kårkulla). De instanser som understödde en centralisering till Kårkulla åberopade centraliseringens ändamålsenlighet i och med att de svenskspråkiga klienterna är relativt få och att det i Kårkulla redan finns behövlig kompetens. Ett riksomfattande resurs- och kompetenscenter skulle enligt dem säkerställa bibehållandet av kompetensen samt ett tillräckligt befolkningsunderlag för tjänsterna.

Framförallt organisationerna ansåg förslagets problem ligga i att tillgången till svenskspråkig närservice äventyras. I yttrandena betonades att språket inte kan vara en grund för avsaknaden av närservice. Särskild oro föranledde avbrottet i klientens vårdkedja samt att valfriheten inte förverkligas i fråga om de svenskspråkiga klienterna, om tjänsterna centraliseras till en aktör, dvs. Kårkulla i Egentliga Finland. Som alternativ lösningsmodell föreslogs ett resurs- och kompetenscenter som placeras i ett landskap och som har huvudfunktioner på flera landskaps (Egentliga Finland, Nyland, Österbotten) område för att realisera närserviceprincipen. Andra svenskspråkiga aktörer än Kårkulla betonade även att Kårkulla har verkat för en ganska liten målgrupp, dvs. som producent av tjänster riktade till personer med utvecklingsstörning. Resurs- och kompetenscentret bör betjäna den svenskspråkiga befolkningen bredare genom att beakta de olika kompetensbehoven i anknytning till tjänster för personer som har olika slags funktionsnedsättningar.

De svenskspråkiga organisationerna meddelade enhälligt att de motsätter sig en undantagslösning för svenskspråkiga personer med funktionsnedsättning enligt 11 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård. En undantagslösning skulle vara i strid med förverkligandet av valfriheten samt de språkliga rättigheterna.

4.3 Utredarnas bedömning av den föreslagna organiseringsmodellens kostnads- och personalkonsekvenser

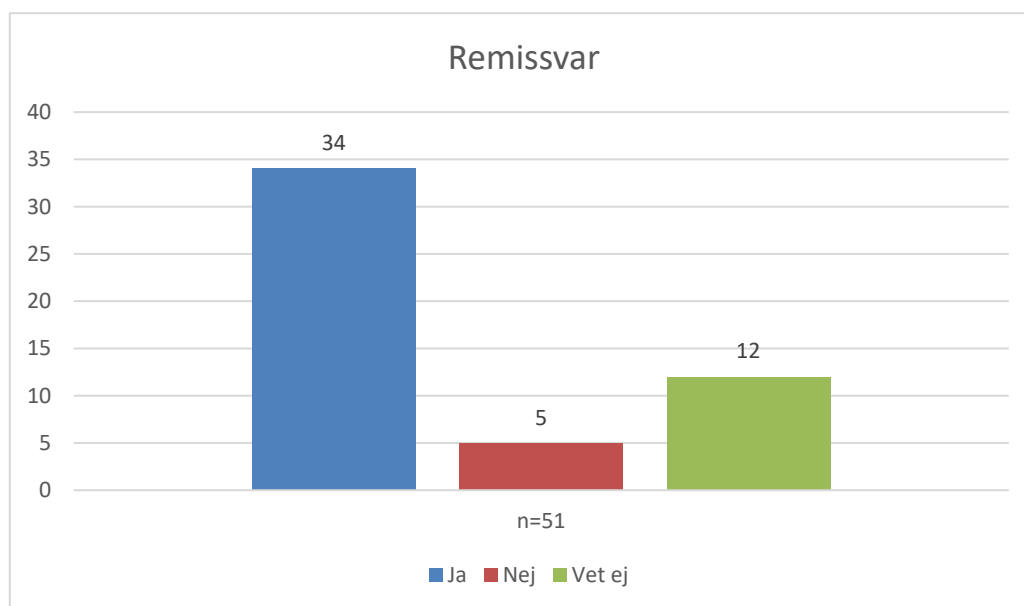
Figur 4. Anser ni att utredarnas uppskattning av den föreslagna organiseringsmodellens kostnads- och personalkonsekvenser är realistisk?

Utredarna bedömde att deras förslag som helhet är kostnadsneutrala i förhållande till de nuvarande kostnaderna för funktionshinderservice och specialomsorg. I rapporten konstateras att man åstadkommer egentliga integrationsnyttor endast genom år av samarbete.

Den största delen av dem som yttrade sig (41 %) kunde inte säga huruvida utredarnas bedömning är realistisk. Som orsaker nämndes att strukturer och reformer med anknytning till genomförandet av förslagen (vård- och landskapsreformen, valfrihetsmodellen, lagstiftningen med anknytning till självbestämmanderätten, den klient- och patientlag som bereds, den lagstiftning om funktionshinderservice som reformeras) ännu är oklara och pågående. Därtill försvårar en bristfällig statistikföring bedömningen av kostnadskonsekvenserna. Utveckling och förenhetligande av statistikföringen och analyseringen av information sågs som mycket viktigt i fortsättningen. Detta skulle kräva fortlöpande finansiering, om vars storlek det inte finns någon kännedom i detta skede.

I yttrandena framfördes även betydelsen av att beakta regionala skillnader och behovet av landskapsspecifika utredningar. Många bedömde att utvecklingen av närserVICEN ökar kostnaderna i början. Några av dem som yttrade sig uttryckte sin oro över de besparingsmål som ställts upp för ordnandet av tjänsterna. De som yttrade sig betonade att det är viktigt att säkerställa och trygga tillräckligheten av arbetstagare i det direkta klient- och vårdarbetet och att förebygga problemet med tjänsternas tillgänglighet och att sakkunskap försvinner från tjänsterna. Av de svarande tyckte dock 32 procent att förslaget är realistiskt i fråga om kostnadsbedömningen. Dessa svarande såg förslaget huvudsakligen som kostnadsneutralt i enlighet med utredarnas bedömning.

4.4 Utredarnas förslag om ordnande av vård och rehabilitering för personer med utvecklingsstörning som inte dömts för ett brott

Figur 5. Anser ni att utredarnas förslag om ordnande av vård och rehabilitering i framtiden för personer med utvecklingsstörning som inte dömts för ett brott är ändamålsenligt?

Utredarna föreslog att den tjänsteproduktion som gäller ordnandet av vården och rehabiliteringen för personer med utvecklingsstörning som inte dömts för ett brott och forskningen och utvecklingen i anknytning till den centraliseras till enheterna TAYS

och Vaalijala. Utredarna föreslog att man överväger en lösning i vilken THL ansvarar för ordnandet. Kostnaderna föreslås täckas med statens budgetfinansiering.

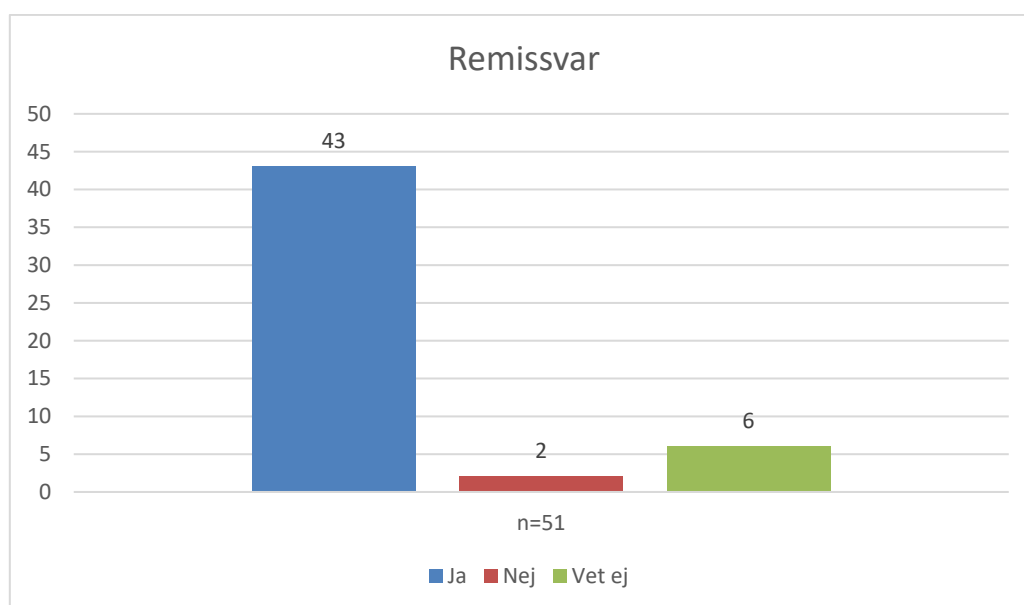
Förslaget om centralisering av vården och rehabiliteringen för personer med utvecklingsstörning som inte dömts för ett brott samt av forsknings- och utvecklingsverksamheten till enheterna TAYS och Vaalijala fick ganska brett stöd. Som önskemål framfördes dock att den fortsatta rehabiliteringen sker nära hemkommunen, varvid specialkompetens även behövs i landskapen. Finansieringen av kostnaderna med statens budgetfinansiering fick brett stöd. Cirka 20 procent av dem som yttrade sig kunde inte ta ställning till förslaget.

Motståndarna till centraliseringen, som var cirka 10 procent av dem som yttrade sig, ansåg centraliseringen strida mot närserviceprincipen och betonade betydelsen av individuell rehabilitering. De norra landskapen uttryckte även oro över att tjänsterna, sakkunskapen i anknytning till vården och stödtjänsterna för en ganska liten grupp på riksnivå i fortsättningen centraliseras endast till södra Finland. Flera av dem som yttrade sig tyckte att THL:s roll och uppgifter i processen ännu bör förtydligas. Som en risk med förslaget sågs att THL kan få en dubbelroll som beslutsfattare och övervakare. Motståndarna till förslaget anförde att det allmänna tillsynsansvaret för ordnandet och produktionen bör finnas hos landskapen och Luova-ämbetsverket. THL:s tillsynsansvar bör begränsas till ansvaret hos den som placerar klienter och till en eventuell individuell bedömning av ändamålsenligheten i genomförandet av tjänsterna.

Som en observation framfördes att de personer med utvecklingsstörning som inte dömts för brott ska ha rätt till rättspsykiatrisk specialiserad sjukvård efter behov. I några yttranden frågades det om man utifrån denna utgångspunkt borde överföra både Vaalijala och Birkalandsaktörerna till en typ av verksamhet som lyder under mentalvårdslagen.

Den kommande klient- och patientlagstiftningen möjliggör i fortsättningen genomförandet av en förpliktande öppen omsorg som ännu inte har organiserats på riksnivå. Enligt dem som yttrade sig bör skapandet av nya arbetssätt stödjas genom pilotprojekt.

4.5 Utredarnas förslag om anordnande av grundläggande undervisning för personer med funktionsnedsättning

Figur 6. Anser ni att utredarnas förslag om grundläggande undervisning för personer med funktionsnedsättning är ändamålsenligt?

Utredarna föreslog anordnande av grundläggande undervisning enligt närskoleprincipen genom kommunernas försorg. Dessutom konstaterades det i rapporten att en samkommunsmodell i den grundläggande undervisningen kan vara möjlig. I rapporten betonades en elevorienterad lösning på funktionshinder- och utbildningspolitiska grunder.

Merparten, 84 procent av de svarande, ansåg att utredarnas förslag är ändamålsenligt. Vissa av dem som yttrade sig såg anordnandet av närundervisning som problematiskt i små kommuner och ansåg den samkommunsbaserade modellen vara ändamålsenlig. Speciellt i denna fråga betonades Vaalijalas betydelse som producent av samkommunens grundläggande undervisning. Bland funktionshinderorganisationerna

fanns det knappt något stöd för samkommunsmodellen ifall den leder till regional centralisering. Speciellt Kårkulla nämndes i detta sammanhang.

Oberoende av bakgrunden hos dem som yttrade sig betonades att behovet av specialundervisning ska bedömas individuellt. De som yttrade sig såg det som viktigt att integrera LAPE-projektets tjänster i kompetenscentren för att barn med funktionsnedsättning inte ska behöva bo på inrättningarna för att få undervisning.

4.6 Andra synpunkter med anknytning till utredarnas förslag

Några av de svarande organisationerna ansåg att den föreslagna organiseringsmodellen och den utredning som gjorts om den är för utvecklingsstörningsbetonade ifall man genom dem eftersträvar svar på omorganiseringen och hanteringen av tjänster för personer med olika slags funktionsnedsättningar. Likaså påpekade vissa av dem som yttrade sig att särskiljandet av anordnaren och producenten av tjänsten inte kom fram tydligt i rapporten och i anknytning till detta önskade man ett förtydligande i den fortsatta beredningen. I fråga om rapporten önskade man en noggrannare genomgång av förslagen i förhållande till den föreslagna social- och hälsovårdslagstiftningen.

Vissa av dem som yttrade sig ansåg rapporten vara bristfällig speciellt i frågor som gäller samespråkigas rättigheter i samband med vårdreformen. Dessutom ville man ha en precisering av de teckenspråkigas ställning i reformen. De i norra Finland som yttrade sig betonade även det gränsöverskridande samarbetet med Sverige och Norge i och med att området har långa avstånd och att det nordligaste OT-centret i framtiden ligger i Uleåborg.

Sjukvårdsdistrikten lyfte fram att utredningen har gjorts ur ett samhälleligt perspektiv och att de medicinska aspekterna har fått en biroll. En del sjukvårdsdistrikt ansåg att rapportens statistiska sammanställningar inte är jämförbara sinsemellan. Enligt dem som yttrade sig syns de allmänna bristerna i statistikföringen av specialomsorgen även i utredningen. Tillförlitlig statistik information är inte allmänt tillgänglig, vilket försvårar bedömningen av åtgärdernas konsekvenser.

Riksdagens justitieombudsman betonade att alla ska garanteras tillräckliga social- och hälsovårdstjänster enligt 19 § 3 mom. i grundlagen oberoende av organiseringsmodell.

Rapporten lovordades för beaktandet av situationen för andningsförslamningspatienter och det föreslogs att vården för andningsförslamningspatienter primärt ska ordnas i hemmet med hjälp av ett vårdteam. Enligt dem som yttrade sig ska organiseringen ordnas genom ett riksomfattande samarbetsområdes försorg.

Några av dem som yttrade sig kritiserade konkurrensutsättningen av tjänsterna för personer med funktionsnedsättning och långtidssjuka utifrån lagen om upphandling. Denna synpunkt kommer även fram i modellen med två bolag i Kårkulla, som avses organiseras så att lagen om upphandling inte berör dem.

Många av dem som yttrade sig understödde övergången från ett diagnoscentrerat tänkande till ett funktionsförmågecentrerat perspektiv i bedömningen av servicebehoven hos personer med funktionsnedsättning. Detta perspektiv är centralt i den kommande totalreformen av funktionshindersservicelagstiftningen. En del av dem som yttrade sig påpekade att det diagnoscentrerade och medikaliserade perspektiv som betonas i socialskyddet för personer med funktionsnedsättning samt de outvecklade metoderna och kompetensbristerna inom mätning och bedömning av funktionsförmågan skapar utmaningar. Diagnoserna ansågs dock även i fortsättningen ha betydelse när man definierar särskilda behov och bildar servicehelheter som motsvarar behoven.

Bilagor

Bilaga 1. De som yttrat sig

Aula-työkotien Kannatusyhdistys ry

Autismi- ja Aspergerliitto

Riksdagens justitieombudsmans kansli

Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden keskus (Eksote)

Södra Savolax landskapsförbund

Etelä-Savon sosiaali- ja terveystieteiden kuntayhtymä

Regionförvaltningsverket i Södra Finland

Eteva kuntayhtymä

FDUV

Förbundet Finlands Svenska Synskadade rf

Helsingfors stad

HNS samkommun

Invalidförbundet rf

Regionförvaltningsverket i Östra Finland

Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä

Serviceinstitutet för personer med utvecklingsstörning

Kehitysvammaisten Tukiliitto ry

Kehitysvammaliitto

Folkpensionsanstalten

Mellersta Österbottens social- och hälsovårdssamkommun Soite

Keski-Suomen sairaanhoitopiirin kuntayhtymä

Kolpeneen palvelukeskuksen kuntayhtymä

Dövas förbund rf

Kårkulla samkommun

Regionförvaltningsverket i Lappland

Lapin Kehitysvammaisten Tukipiiri ry

Barnombudsmannen

Centralförbundet för Barnskydd

Lieksa stad

Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland

Undervisnings- och kulturministeriet

Uleåborgs stad

Pieksämäki stad

Birkalands förbund

Pirkanmaan sairaanhoitopiiri

Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri

Regionförvaltningsverket i Norra Finland

Björneborgs stad

Rovaniemi stad

SAMS - Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf

Satakunnan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä

Siun soten

Sjundeå kommun grundtrygghetsavdelningen

SOSTE Finlands social och hälsa rf

Finlands Kommunförbund rf

Finlands närvårdar- och primärskötarförbund SuPer rf

Svenska Finlands folkting

Tammerfors stad

Tehy rf

Institutet för hälsa och välfärd

Åbo stad

Nylands förbund

Vaalijalan kuntayhtymä

Vasa sjukvårdsdistrikt

Valviran

Vammaisfoorumi ry:

Varkaus stad

Varsinais-Suomen erityishuoltopiiri ky

Viitasaari stad

Finansministeriet

Miljöministeriet

Bilaga 2. Enkätfrågor

Bakgrundsorganisation

- kunta/en kommun
- sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä tai yhteistoiminta-alue/en samkommun eller ett samarbetsområde för social- och hälsovården
- sairaanhoitopiiri/ett sjukvårdsdistrikt
- maakunnan liitto/ett landskapsförbund
- muu kuntayhtymä tai kuntien yhteistoimintaelin/en annan samkommun eller samarbetsorgan för kommuner
- valtion viranomainen/en statlig myndighet
- järjestö/en organisation inom civilsamhället
- yksityinen palveluntuottaja/en privat serviceproducent
- joku muu/nägot annat

Utredarnas förslag

1. Onko selvityshenkilöiden ehdotus vammaisten henkilöiden sosiaali- ja terveyspalvelujen tulevasta organisoitumismallista mielestänne tarkoituksenmukainen? / Anser ni att utredarnas förslag om den kommande organiseringsmodellen för social- och hälsovårdstjänster för personer med funktionsnedsättning är ändamålsenlig?

Kyllä / Ja

Ei / Nej

EOS / Vet ej

Tilaa avoimelle vastaukselle/perusteluille / Utrymme för öppna svar/motiveringa

2. Onko selvityshenkilöiden ehdotus ruotsinkielisten vammaisten henkilöiden sosiaali- ja terveyspalvelujen tulevasta organisoitumismallista mielestänne

tarkoituksenmukainen? / Anser ni att utredarnas förslag om den kommande organiseringsmodellen för social- och hälsovårdstjänster för svenskspråkiga personer med funktionsnedsättning är ändamålsenlig?

Kyllä / Ja

Ei / Nej

EOS / Vet ej

Tilaa avoimelle vastaukselle/perusteluille / Utrymme för öppna svar/motiveringa

3. Onko selvityshenkilöiden arvio ehdotetun organisoitumismallin kustannus- ja henkilöstövaikutuksista mielestänne realistinen? / Anser ni att utredarnas uppskattning av den föreslagna organiseringsmodellens kostnads- och personalkonsekvenser är realistisk?

Kyllä / Ja

Ei / Nej

EOS / Vet ej

Tilaa avoimelle vastaukselle/perusteluille / Utrymme för öppna svar/motiveringa

4. Onko selvityshenkilöiden ehdotus rikoksesta tuomitsematta jätettyjen kehitysvammaisten henkilöiden hoidon ja kuntoutuksen järjestämisestä tulevaisuudessa mielestänne tarkoituksenmukainen? / Anser ni att utredarnas förslag om ordnande av vård och rehabilitering i framtiden för personer med utvecklingsstörning som inte dömts för ett brott är ändamålsenligt?

Kyllä / Ja

Ei / Nej

EOS / Vet ej

Tilaa avoimelle vastaukselle/perusteluille / Utrymme för öppna svar/motiveringa

5. Onko selvityshenkilöiden vammaisten henkilöiden perusopetusta koskeva ehdotus mielestänne tarkoituksenmukainen? / Anser ni att utredarnas förslag

om grundläggande undervisning för personer med funktionsnedsättning är ändamålsenligt?

Kyllä / Ja

Ei / Ej

EOS / Vet ej

Tilaa avoimelle vastaukselle/perusteluille / Utrymme för öppna svar/motiveringa

6. Mitä muuta haluaisitte tuoda esille selvityshenkilöiden ehdotukseen liittyen?
/ Finns det något annat som ni skulle vilja framföra med avseende på utredarnas förslag?

Yttrande

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään / Ni kan skriva ert uttalande i textrutan nedan

PUBLIKATIONERNA KAN LADDAS NED PÅ:
julkaisut.valtioneuvosto.fi

ISSN 2242-0037 (PDF)
ISBN 978-952-00-4031-4 (PDF)